

74
3

« تۈرك بوردى ، كىن سايىسىدە آلتىنچى جلدە
كىردى ، مدنى پىتن آتۇنە لىرىمىزك كىيگەندە
قىدىلرىنى يىكىلتمە لىرى رىجا اولتۇر .

تۈرك بوردى

ناشرى : تۈرك بوردى

مدىرى : آق چۈرە اوغلى يوسف

يىل ۱۳۳۰ ۲ ۲۰ مارت ۱۳۳۰ يىل ۳ جلد ۶ ۶۲

اقتصاد

زراعتك شرائط اقتصادیه سی

قطعات زراعی

انتباه زراعتك ساحه حصولی زراعتك عنصر مادی و ثباتی بولنان اراضیدن،
تعبیر آخر ایله «قطعات زراعی» دن عبارتدر. زراعتك شرائط اقتصادیه سی
آ کلامق ایچون، مملکتتمزده زراعتك ایکنجی عنصری - نفوس زراعیه دن
صکره - تتبع ایتلی. یعنی، زراعته بوکون تخصیص ایدیلن قطعات، یارین و یا خود
اوبرکون تخصیص ایدیلسی ممکن اولان مقدار اراضی، صکره مملکتك مساحه عمومیه
میه سی بیلینملی و نفوس زراعیه ایله بونلرک آره سنده کی نسبتلر ای تعیین اولونمایدور.
باشقه مملکتلر ایله بزم مملکتتمز آره سنده، «قطعات زراعی» مسئله - نتیجه
یک اساسی بفرق موجوددر. زراعت ایچون انکلتزه ایله آلمانیا و فرانسه ده،
قسماً ایتالیا ایله اوستریا - مجارستانده، «اراضی» کیمه عنصر ثابت و غیر متحولدر؛
نفوس زراعیه متموج و متحول عد اولونور. اراضینک ثابت و غیر متحول عد
ایدیلسی، ماده قطعات زراعیه اوزرینه هر سینه بر قاج دونمک اقتصاد ملیده
هیچ علاوه ایدیله میه جکنی کوسترمن. نته کیم یکی وسائط فیه نک کشفی،
بعض محللرک قورودیلسی، اسکی چیللاق قایالقلرک اورمانلر ایله قاپادیلسی کی،
عظیم غیر تکرر مرمه سی اولمق اوزره، کل بوم قطعات ارضیه بورالرده بیلر آرتار.
دیمک، زراعتك عنصر ثباتی دوچار تحول اولمدهدر. فقط، بوتحول اهمیتسز
وجزیدر؛ حکمدن عادتاً عاری عد اولونور.

ممالک عثمانیه ده حال برعکسدر. زراعتك عنصر ثباتی اولان «اراضی»،
درجه مدنیت اقتصادیه مزك دون بر حالده اولمسی، اساساً اراضینک وسعتته نظرآ،
نفوسك آز و وسائط فیه استعمال ایتیهرك زراعت ایله مشغول اولمسی یوزندن،
«ثابت» دکل، توجه مستعددر. مقداری آرتارده؛ برچوق سیلاردن طولانی

اکسیلیرده . درجه اشباع مدنی و نفوسی به مملکتتمز یا قلاشدنجه ، اراضی بزم
زراعتتمز ایچونده ، دها آز متموج بر عنصر اوله جقدر . اما ، بوکون اوله دکلدر ،
اونک ایچون ، سطحاً قابلیت تموجیه سنی تعقیب و تعیین ایتک ، نفوس زراعیه قدر
مهم بر مسئله وجوده کتیریر .

بو اساسی فرق اصلاً خاطر دن چیقار یلاملی . ایلریده سیاست زراعیه مزک
آلاجنی ملی استقامتده بحث ایدیلیر ایکن ، اوروپانک حال حاضرده کی طرز
مساعیسنی تقلیده امکانز اولدینی سولنه جک و حتی ، فائده مزک - اقتصادملیجه -
تکشیف زراعتده دکل ، تشمیل ، توزیع زراعتده اولدینی ، بو فرق محیطی به
استناداً ، ادعا اولونه جقدر .

قطعات زراعیه نک نفوس ایله مناسبتنه کلنجه ، بونک اقتصادی برماهیتی حائز
اولدینی اساساًرد ایدیله مز . لکن ، مملکت اراضینک پارجه لره اقسامی ، بویوک
کوچوک قطعه لرده تصرف ایدیلسی ، واسع جفتلکلر صورتنده اداره و انمار
اولومسی مسئله لری ، ساده جه اقتصادی مسائلدن دکلدر . اراضینک حقوق
تصرفیه سی ایله اشکال زراعیه سی ، سیاسی ، ملی ، دینی ، اداری و اجتماعی بر
جوق قوی و کرفت مؤثرلرک تحت تأثیرنده در . بناء علیه ، اقتصاد ملی منفعتک
ایستیه جکی طرزده ، نه اراضی - مستحصللرک اختیاریه واضح قانونلرک اراده سیله -
انقسامه اوغراتیله بیلیر ، مع التأسف ، نه ده تصرف وزراعت ایتدیریه بیلیر . -
معقول بر سیاست زراعیه بو خصوصده ینه مهم ایشلر یابار ، تحوّلر ، تکامللر
تأمین ایدر ایسه ده ! - مطالعات آتیه مزک حسن تفهیمی ایچون بو نقطه نکده
خاطرده طوقولسی لازمدر .

آرتق اصل بچشمزه کیره بیلیرز :

حقیقته ممکن اولدینی قدر یاقین اولمق اوزره آله بیلن معلومات احصاییه به
کورده ، حبوبات ، بقلیات ، محصولات صناعیه ، زیتیه ایله باغلرک ممالک عثمانیه ده
مزروع اولدینی قطعات زراعیه مقدار مجموعی [۸۰] میلیون و اورمانلرک احاطه
ایتدیکی اراضینک ساحه سی علی التقریب [۷۵] میلیون دونمدن عبارتدر .
ولایات عثمانیه نک ایچنده اک جوق مزروع و اک جوق اورمان ایله محاط

قطعات شو صورتله سيره لمقدمه در .

مزرع قطعات	وسعت جغرافيه سنه نسبى	اورمانله محاط قطعات	وسعت جغرافيه سنه نسبى
قره سى	۱۲ .٪	پولى	۳۰ .٪
طربزون	۱۱.۷ .٪	قره سى	۲۸ .٪
آطنه	۱۱.۶ .٪	ايزميت	۲۷ .٪
آيدين	۱۰.۵ .٪	چتالجه	۲۶ .٪
بروسه	۹.۷ .٪	بروسه	۱۷ .٪
يغنا	۸ .٪	استانبول	۱۷ .٪
آتقره	۷.۶ .٪	قسطمونى	۱۷ .٪
قونيه	۶.۹ .٪	آيدين	۱۶ .٪
دياربكر	۶.۵ .٪	طربزون	۱۵ .٪
ايزميت	۵.۹ .٪	آطنه وادره	۱۰ .٪
قدس	۵.۲ .٪	سيواس	۳ .٪

بو حساب به نظراً ، اراضى مزرعه نك وسطى اوله رق وسعت جغرافيه به نسبى ۷۰٪ ، اورمانلرك وسعت جغرافيه به نسبى ۹٪ اولديغىدن ، عثمانلى اراضيسنك على الوسط ۱۶٪ درجه سندن - فعاليت زراعيه ايله - استفاده ايديلمكده اولدينى قبول اولونمق ايجاب ايدر . يوز ميلون هكتارى متجاوز اولان اراضى عثمانيه دن ۸۰ ميلونى - بوحاله كوره - عطالتده ، استراحتده در . هر مملكتك شرائط ژمه تولوژيه سنه ، طاغلى ايله انهارينه ، كوللرينه ، شهر - لرى ايله يوللرينه مربوط اولان بومسئله مختلف طرز حل قبول ايدر . اوروپاده بختيار اولان بعض مملكتلر ايچون ، قطعات ارضيه لرندن ۷۰-۷۵٪ درجه سنده استفاده ايديله بيلمكه قدر واريلدينى كورولمكده در . عثمانلى مملكتنى بو قدر مسعود كورمك البته امكانسزدر . فقط ، اراضى عثمانيه نك آنجق آلتيده يديده برينه ياقين اقسامندن استفاده ايديله رك ، ماباقيسنك فائده سز براقيلمقده اولمسنه كيم - نه نك كوكللى راضى اولمق ايسته مه مليدر . ايسته مه جك اولان حقيقت بوندن عبارتدر : زراعت نقطه نظرندن : عثمانلى مملكتك يدى كره كوچولش اولديغنى و اراضيزك وسطى اوله رق ، يالكز يديده بوندن ارباب زراعتمرك استفاده ايتديكىنى بيلملى ، اونو تماملى يز . ولايتلر ايچون بو حال براز تفاوت ايتمكده در :

قره سى $\% 40$ ، طربزون $\% 36.7$ ، بولى $\% 34.7$ ، ازىت $\% 32.9$ ،
 بروسه $\% 26.7$ ، آيدىن، طربزون، $\% 26.5$ ، آطنه $\% 21.6$ ، قسطموني $\% 19$ ،
 قونيه $\% 12$ ، آقره $\% 11$ درجه سنده وسعت جغرافيه سندن مستفيد اولويور
 و اراضى سنى ايشلده بيليور: ديكر ولاياتى ايلرى يه سورميورز؛ اولئر ايچنده
 اراضى سنىك $\% 6-7$ درجه سندن فضله سنى ايشلده مين نصيب سىزلى كوروئمكده در.
 تورك عرقى ايد مسكونه اولاره طور اقلرك اك زياره مشغول و مزروع
 اولديغى بوراره بزم صورت مخصوصده نظر دقتىزى جلب ايتكده لايقدرد.
 كرك عرب عرقك چوقلق بولوندينى يرلر، كرك ارمنى، كورد و روملر طرفندن
 كليته زراعت ايدلمكده اولان محللر نسبة دها آز ايشلده شكمده در.

بزم زراعت ايچون موجود اولان رجحان صرقيمز، اعتيادى جفتجىليكمز
 بو نتيجه حقنده نه قدر مؤثر ايسه، تورك عرقك ساكن اولدينى قطعانك
 اساساً دها زياره ايشلنمكه مستعد اولسى آريجه عامل مهم تشكيل ايدر. بورايه
 بعض اسباب اقتصاديه ده علاوه ايديله بيلير:

توركلرك اوطوردقلى قطعه لر نفوسجه دها كشيقدرد؛ آناطولى كوچكى
 ديديكمز «تورك قطعه لرى» بويوك پياسه لره دها ياقيندر؛ نهايت، زراعت،
 تورك قطعه لرنده براز فضله جه ترقى كوسترمش و بر مشغله عاديده دكل، صنعت
 متعمره، حالنى آلفه باشلامشدر. مع مافيه، بورالرده بيله، اراضى عموميه نك
 اوچده ايكيلى آلان بوشدر.

ممالك عثمانيه نك بو عمومى بوشلنى، بزم مملكتتمزك ديكر مملكتلر ايله مساحه جه
 مقايسه سى حالنده، تفاخر ايتمككلىمى منع ايدمكك برماهيتى حائزدر. «اللهك
 طوپراقلىر كنيشدر» ضرب مثلى براز تأمل ايله حكمنى ظائب ايتمكده، كنيش
 طوپراقلىر بزم مملكتتمزده والارمزده بحق طارالدينى كورولمكده در.

مثلاً، هر كون مملكتتمز فرانسه ايله مقايسه ايديلير ايكن، بيلم هانكى
 ولايتز بر فرانسه ده كدر، دنياير. حساب كتابه اوطورونجه، بزدن يدى سكر
 دفعه مساحه جه كوچوك عد ايتديكمز فرانسه نك هان هان بزم مملكتتمز
 قطعات زراعيه سى مقدارنده اراضى يه مالك اولدينى و بونلرك ايشلدىلنمكه بولندينى

[یالکز ۷ میلیون هکتار حیوانه مخصوص اراضی* مزروعه] کوریلیر. او حالده، بزم و ستمز، بی پایانلغمز هپ لفظده، ظن و وهمده در. حقیقت حیاته: بز، نسبتاً دهاکوچوکز و دوشکونز. هم غرابته باقیکنز: فرانسه اراضی* مزروعه سی حاصلات سنویه سنک قیمت مجموعه سی زمکندن- بر جوق سبیلر ایله فضله- اوله بیایر، نته کیم، اوله در؛ فقط، فرانسه اراضی* مزروعه سنک - فرانسه بر قاج کره بزدن کوچوک اولدینی حالده - بزم اراضی* مزروعه مزدن کنیش اولمسی، فرانسه نك زراعتجه بزدن واسع و بویوک بولونمسی انسانك ذهنه طوقونه بیلیر بر نتیجه اقتصادی در و محض حقیقتدر. فرانسه ۱۸۳۰ دورلرنده ۵,۳۰ میلیون، و ۱۹۱۰ دورلرنده ۵,۴ میلیون هکتار سطح اوزرنده ساده جه بغدادی زراعتی اجرا ایلیش و بونکله بزم، اورمانلر مستثنای، کافه اراضی مزروعه مزدن یاریم میلیون هکتار درجه سنده آز و فقط، حیوانات [بغدادی، آرپه، چاودار، یولاف، مصر و برنج الخ.] مزروع اولان اراضی مزندن کذلک یاریم میلیون هکتار فضله زراعت یامیشدر. بوش قالان طوبراقلر مزك حسابنه ینه رجوع ایتمک اوزره، ۱۰۰ میلیون هکتار اراضی* عثمانیه دن بوکون زراعت ایله استفاده ایدیلیمینلرندن نه مقدارینک تصرف ایدیلکده بولوندیغنی و نه قدر قسمینک قابل زراعت اولدیغنی شیمدی آ کلامق ایسته یورز. بونی بیلمک کیمز فوق العاده مهمدر. عجیباً بوکون ایشلنمکده ولان ۱۵-۱۶ میلیون هکتار اراضی مزدن صکره، دهانه قدری ایشلنم بیلیر؟ یاخود نه قدری برای استراحت مخصوص بر اقلیم قده، مخصوص دیکلندیریلکده و یاخود چولوقسز چوققسز، نصیبسز عائله لرك، اصحاب اراضینک النده بولمقده در؟ بوکا تماماً کسدرمه بر جواب ویرمه جکز؛ المزده اولان بعض ارقام ایله عندی و تخمین اولسده، بر نتیجه هپ برابر واصل اولمغه چالیشه. جغز و مقصد مزه واصل اولمق اوزره، قطعات مزروعه حقنده موجود معلومات احصائیه نظر آ، وثوقی دهانه زیاده محتاج تنقید عد ایدیلیه جک اولان ویرکی و تصرف قیوداتندن استفاده ایده جکز. ممالک عثمانیه ده بیکنده اون ویرکی ایله مکلف، عشر ویرمین اراضی ایله، عشر ویرمکده اولان اراضی و قطعات زراعیه نك قیودات تصرفیه نظر آ، مقدار بالنی و اراضی* مزروعه به نسبتی بروجه آتیدر:

تصرف ايدىلن اراضى نظراً قسم مزدوع		اورماندن غيرى مزروع اراضى		ممالك عثمانیه ده تصرف ايدىلن اراضى	
ولايات	يوزده	مليون دونم	ولايات	مليون دونم	ولايات
آطنه	۶۰	۶,۸	قونية	۵۳,۷	آيدىن
بتليس	۵۶	۶,۵	آيدىن	۴۰,۵	قسطمونى
ارضروم	۵۴	۶,۲	آنقره	۳۲,۷	قونية
آنقره	۳۹	۵,۴	بروسه	۳۱,۹	اورفه
بروسه	۳۷	۵	آطنه	۳۰,۳	جانيك
موصل	۳۱	۴,۶	سيواس	۲۲,۱	ادرنه
دياربكر	۳۰	۳,۹	طربزون	۱۷,۸	طربزون
سيواس	۲۹	۳,۸	حلب	۱۷,۱	سيواس
طربزون	۲۳	۳,۳	دياربكر	۱۵	آنقره
قونية	۲۲	۳,۶	ارضروم	۱۴	بروسه
آيدىن	۱۳	۳,۲	بيروت	۱۴	سوريه
قسطمونى	۶	۲,۸	بتليس	۱۱,۹	دياربكر
.	.	۲,۶	قسطمونى	۸,۸	آطنه
.	.	۲,۵	موصل	۸,۵	موصل
.	.	۲,۲	قره سي	۶,۷	ارضروم
.	.	۱,۹	معصومه العزى	۵	بتليس
.	.	۱,۲	قدس	۳,۵	استانبول وازميت

تصرف ايدىلن اراضى به نظراً، قسم مزروعى بالنسبه الكجوق اولان ولايت
آطنه در؛ بتليس، ارضروم، آنقره، بروسه كذلك اهل ايدىليه جك درجه ده،
تصرف ايدىلىكده اولان اراضيسنك ايشتلىمكده اولديغنى كورن بختيار قطع ايدن
صاييله بيلير. بوراده، اورمانلرك حسابا ادخال ايدىلماش اولسى براز مقايسه ي
اخلال ايدر ايسه ده، بسبتون بزي شاشيرتماز.

بز عثمانلى مملكته تصريف ايدىلىكده اولان و ۴۱۰ مليون دونمه جمعا
يكون واران قطع ارضيه دن يالكى [۸۰] مليونك حبوبات، بقليات،
محصولات صناعيه، زيتيه ايله باغله تخصيص ايدىلىككى كوربيور و هر سه
چفتيجيلر مز طرفدن اللرنده بولنان اراضيدن وسطياً ٪ ۱۹,۷ درجه سنك زراعت
ايدىلىكده اولديغنى و كذلك تصريف ايدىلىكده اولان بوا اراضيدن آنجى ٪ ۱۸ تىكده
اورمانلر ايله محاط بولنديغنى آ كلايورز.
بونك دلالتى شودر:

سنوی اکیلن ییچیلن اراضی زراعیه نك آرقه سنده، درت منلی مساحت
 و تربیه مالک همان همان عینی درجده منبت وقابل زراعت اولق اوزره، عیالی
 جفتجیسنك تصرف ایلدیکی اراضی واردر؛ ا بواراضی ینه زراعت ایچون
 حفظ ایدلکده و سنوی بیکنده درت حسابیله قیمت اوزرندن جاری اولان
 ویرکی به تابع اوله رق تصرف اولنقده ایکن استفاده سن بر ایلنقده در نتیجه
 واضحدر: قطعات زراعیه حاضر نك وسعتی، لزوم اقتصادی حاصل اولسه، ملی
 و معقول بر سیاست زراعیه تعقیب ایدیلسه، درت منلنه سر عقله و امنیتله ایلایا ایدیلک
 ممکندن تعبیر آخ ایلله زیاده حاضرده ۲۰ میلیون لیرا بر ایلله بر طوری ایلدیر
 میلیونلر عقلی سر و قلمر بکنر بکله فقر حاضر دن قور تیلر رق استحصالات زراعیه
 حاضرده منی ایکی یوزللی اوج یوز میلیون لیرا به ایصال ایتلک یک کوچ برایش دکلدیر
 بوندن صکره، قطعات زراعیه نك ماده پارچهلره آیریلکی حیاض اهمیت
 بر نتیجه اقتصادی دن، ملکیتلر حیات زراعیه سنده طوری ایلک انقسام معتدل
 و عقلی و بر استحصاله به کوچ و یا خود بویوک بر قطعه ارضیه نك اصابتی و صکره
 نفوش زراعیه ایلله نسبی اونودولماق لازمدیر ایللر قطعات منبت
 و نائق رسمیه احصایه مزن دن چیقار ایلدیکمن نتیجه لره کورده، شویله
 جدول ترتیب ایتلک ممکندر

تصرفیه اراضینك انقسامی		زراعت و اداره جه اراضینك انقسامی	
ولایات	عددی	ولایات	مقدار اراضی
آیدین	۲,۳۳۵	آطنه	۹۸۰
طربزون	۲,۲۲۵	استانبول	۱۵۵
قونیه	۱,۶۱۵	دیاربکر	۱۴۹
معسوره العزیز	۱,۵۵۷	قونیه	۱۳۷
ادنه	۱,۲۵۰	موصل	۱۳۰
آشوره	۹,۱۲۳	آیدین	۱۲۸
ارضروم	۶۲۸	بروسه	۱۱۸
بیروت	۷۲۹	ادنه	۱۰۴
دیاربکر	۷۸۸		

سوریه	۹۲۱	»	۱۵	»	طرزوزون	۱۰۲	»
سیواس	۹۲۷	»	۱۸	»	سوریه	۹۶	»
قسطنطنیه	۹۵۴	»	۴۳	»	آنقره	۹۵	»
ایزمیت	۸۲۰	»	۴۰۵	»	چنابلج	۸۷	»
استانبول	۴۵۹	»	۸	»	قدس	۷۹	»
قدس	۲۵۰	»	۱۱	»	سیواس	۷۴	»
بروسه	۲۳۰	»	۶۱	»	بتلیس	۷۰	»

بوندن صکره ، بیروت ۵۵ ، ارضروم ۴۸ ، وان ۴۷ ، ازمیت ۳۶ ، معموره
الغزیز ۱۴ دونم بهر طائله زراعیه به وسطیا اصابت ایدن ولایاتی تشکیل ایلکده در .
تصرف ایدیلن اراضیسینک ایچنده ۶۰٪ نندن زیاده سی هر سنه ایشله یلکده
اولان آطنه ولایتی ، عموم مساحت سطحیه سینک ۲۰٪ سندن فضله مقدارینی
زراعتیه تخصیص ایده مامکده اولمغه برابر ، تمایل عمومی اعتباریله ، زراعتده
اک زیاده پیاسه لک تاثیر اتندن حساس اولمق ایستین و مملکتیم کوره . وسطی
حسابله ، اک بویوک و واسع چفتجیلیکی تطبیق ایلک جالیشان ممتاز بر ولایتیم در ؛
بوراده ، زراعت مشغله عادی اولمقدن اوزاقلاشه رق ، ایراد و تمتع استحصاله
توسیط ایدیلن بر صنعت اولمغه باشلایور ؛ اونک ایچون اراضی ، مساعد شرائط
دخی موجود اولدیغندن ، براز دهها زیاده طویلو الوده بولونویور .

بوجدوله آزدقت ایدیلجهک اولور ایسه کوریلیرک ، تام معنای علمیه
بزده بویوک شکل تصرف ارضی یوقدر . حتی ، آطنه ده بیله دورت بیچق میلیون
استحصاله زراعیه ایچنده ۸-۹ بیک کشتی طرفندن سوق و اداره ایدیلن ۸-۹
میلیون دونمک آطنه اراضیسی ، متسع اولان ، هنوز دهها نامتناهی بوشلقلره
مالک بولونان عثمانلی مملکتی ایچون ، بویوک چفتجیلک تصرفاتنه یوکسک مثال
تشکیل ایده جک درجه ده دکلدر .

مع مافیه ، بویوک چفتجیلک ایچون مساعد شرائط حاصل اولدقجه ، اک
اول طاورانجهق قطعات ، شبهه یوق ، آطنه ، صکره دیار بکر ، قونیه ، آیدین
و بروسه ولایتلریدر . آنقره ، ادرنه ، طربزون ، سوریه دهها صکره کله جکدر .
کجهلکده امیر ایدیلن انتباه زراعی حاصل اولور ، ملی سیاست زراعیه
اساسی ، تملی عثمانلی درلتی ایچوره قوریلیر ایه ، هر ولایت اوج درت

دفعه قطعات زراعیه‌سی - طوبراغك دینه طوغرو برمدت ایچون کیتمه حاجت اولیه‌رق - آرتدیریر وفتوحات زراعیه، سطح تراب اوزرنده واقع اوله‌رق ، عثمانلی مملکتی اوچ درت دفعه بویویه بیلیر . عثمانلی مملکتی برطرفدن سیاسی حدودلری طارلاشهرق ماده کوجیلیر ایکن ، ایچنده غیر مفتوح اولان قطعاتی علم، سیاست و صنعت ایله فتح ایتمک یوللرینی بو وطنک اوز اوغللری آکلایه بیلیملی ، عقللرینی ، روحلرینی برازده اورایه ویره‌رك ، طوبراق ایله‌دها اینی نجه‌لشن منتظم ، مطرد حرکاته ، معین مقاصده مالک «زراعت اردولری» وجوده کتیرملیدرکه ، وطن دیکر طرفدن - ضایعاتی تلافی ایدرک - یوکسله بیلسین ، هیچ اولماز ایسه ، حالنی محافظه ایتمسین !

م . زهری

تورک‌لک سونی

تورک بیلگی درنکی . — انقلابدن بش آلتی آی صوکره ، ۱۳۲۴ سنه‌سی کانون اولنده ، ایلك طبقه تورکیلری اولان نجیب عاصم ، ولدچلی و بروسه‌لی محمدطاهر بک‌لره اولنره التحاق ایدن کنج تورکیلر برلشهرک « تورک درنکی » آدلی بر جمعیت تأسیس ایتشلردی . بو جمعیت مقصدی « تورک دییه آکیلان بوتون قوملرک ماضی و حالده کی آثار ، افعال ، احوال و محیطنی اوکر نه‌یه و اوکر نه‌یه چالیشمق » ایدی . « تورک درنکی » عثمانلی دولتنده قوزولان ایلك تورکیلک جمعیتی اولمشدر . « تورک درنکی » ، قورولمه‌سنی متعاقب خیلی فعالیت کوسترمش و مقصدینه خادم بر مجموعه تأسیس ایدهرک یدی صایسنی چیقارمه‌یه ده موفق اولمشدی . صوکره‌لری اک فعال اعضاستنک مأموراق و سائر وظیفه‌لره طاغیلمه‌سی ، « درنک » و مجموعه سنک یرینی ده جانلی صورتده طوتان باشقه جمعیت و رساله‌لرک طوغمه‌سی ، آنا درنکک ضعیفله‌مه‌سنی ، اویوقلاماسنی انتاج ایتمشدر . درنکی احوالده براقق ایسته‌مه‌ین بعض هم‌تلی و چالیشقان تورکیلر ، بالخاصه کؤک آلپ و جلال‌ساهر بک‌لر ، کچن سنه‌نک یاز آیلرنده چالیشهرق « تورک درنکی » نك « تورک بیلگی درنکی » صورتنده کنیشله‌مه‌سی و قوتلنمه‌سی ایچون لازمکن اسبابی حاضرلا مقله مشغول اولدیلر . « تورک یوردی » نك ۲ نجی بیلینک ۲۲ نجی صایسنده (۸ آغستوس ۱۳۲۹) بو تشبند بحث ایدیلهرک دینلیوردی‌که : « تورک درنکی » یالکز تورکیات (Turcologie) ایله اشتغال ایدیوردی . شمدی بوتون علم شعبه‌لرینی احتوا ایتمک اوزره « تورک بیلگی درنکی » نامیله علمی بر جمعیت وجوده کتیرلمه‌سی تقرر